

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВРАХУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ КОМПОНЕНТИ ПРИ ОЦІНЮВАННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КРАЇНИ

Ковальов Б.Л., к.е.н., Сюхіна А.Г., студентка
Сумський державний університет

Інноваційна модель економічного розвитку, створена на основі національних інноваційних систем та міжнародного співробітництва, забезпечує країнам якісне економічне зростання та сприяє підвищенню їх міжнародної конкурентоспроможності. Міжнародна конкурентоспроможність відіграє важливу роль у глобалізації міжнародної економіки країни. Останнім часом у економічно розвинутих країнах конкурентними перевагами вважаються не так матеріальні ресурси, як нові знання й технології, які, згідно з теорією конкуренції, теж є ресурсами. Поряд з цим актуальним залишається питання дослідження методичних підходів до оцінювання конкурентоспроможності держав.

Найпопулярнішими дослідженнями, які використовують кількісні та якісні методи оцінювання конкурентоспроможності, стали Щорічник світової конкурентоспроможності Інституту менеджменту і розвитку та Доповідь про глобальну конкурентоспроможність Всесвітнього економічного форуму. В Доповіді ВЕФ (2010 року) рейтинг конкурентоспроможності визначався для 80 країн світу згідно загального (Growth Competitiveness Index — GCI) та мікроекономічного (Microeconomic Competitiveness Index — MICI) індексів конкурентоспроможності. У 2010 р. рейтинг конкурентоспроможності визначався для 102 країн світу згідно з GCI та Business Competitiveness Index (BCI). Методика розрахунку GCI не змінилася, за винятком декількох запитань при опитуванні. Однак порівнювати рейтинги країн за цим показником у динаміці не можна.

Розрахунок BCI відповідає методиці мікроекономічного індексу. Експерти цієї організації виділяють наступні основні фактори, які впливають на економічне зростання будь-якої країни світу, а саме: технології, суспільні інституції та макроекономічне середовище. Тому при побудові індексу GCI (ІК) розраховували три індекси: технологічний, громадських інституцій та макроекономічного середовища. На його основі виявляють спроможність національних економік досягати сталого розвитку у середньостроковому періоді. Ці індекси розраховуються як за аналітичними даними, так і за даними анкетувань.

Крім того, всі країни згруповані як ключові інноватори (core innovators) та не інноватори (non-core innovators). Критерієм такого поділу послугував показник кількості патентів, зареєстрованих на 1 млн. населення в США у 2010 році (більше, ніж 25). Таких ключових технологічно-інноваційних країн є 28, а 52 країн було віднесено до групи технологічно неключових економік. Тому для першої групи загальний індекс конкурентоспроможності розраховується як

$$IK_{к.ін.} (GCI_{c.ін.}) = \frac{1}{2} I_m + \frac{1}{4} I_{c.ін.} + \frac{1}{4} I_{m.c.}, \quad (1)$$

де I_m – технологічний індекс, $I_{c.in.}$ – індекс суспільних інститутів, $I_{m.c.}$ – індекс макроекономічного середовища.

А для ключових інноваторів відповідно:

$$IK_{n.inn.}(GCI_{n-c.inn.}) = \frac{1}{3}I_m + \frac{1}{3}I_{c.in.} + \frac{1}{3}I_{m.c.} \quad (2)$$

Але, дані критерії оцінювання є досить складними у розрахунку так, як такі показники як $I_{m.c.}$ (індекс макроекономічного середовища) та $I_{c.in.}$ (індекс суспільних інститутів) важко розрахувати. Так, як до визначення конкурентоспроможності потрібно враховувати й інноваційний фактор. Тому ми пропонуємо враховувати інноваційний фактор використавши коефіцієнти інноваційного розвитку на етапі виробництва та етапі споживання. Коефіцієнт інноваційного розвитку (I_P) на етапі виробництва визначається наступним чином:

$$I_P = \frac{I_{ТПП}}{B_{IP}}, \quad (3)$$

де, $I_{ТПП}$ – індекс зростання питомої ваги інноваційної продукції в загальному обсязі країни; B_{IP} – індекс зростання витрат на дослідження і розробки країни.

$$I_{ТПП} = \frac{\beta_T}{\beta_{T-1}}, \quad (4)$$

$$B_{IP} = \frac{B_T}{B_{T-1}} \quad (5)$$

де, β_T, β_{T-1} – питома вага інноваційної продукції в загальному обсязі продукції в періоди $T, T-1$.

B_T, B_{T-1} – витрати на дослідження і розробки на промислових підприємствах регіону в періоди $T, T-1$ (млрд грн).

Якщо питома вага інноваційної продукції зростає швидше, ніж витрати із різних джерел на її здійснення, то відбувається зростання інноваційного фактору і коефіцієнт інноваційного розвитку більше одиниці ($I_P > 1$).

Якщо темпи зростання витрат випереджають темпи зростання інноваційної продукції ($I_P < 1$), то це характеризує погіршення ефективності інноваційної діяльності і відповідно сповільнення інноваційного розвитку.